

RELATIONELLT ARBETE I FÖRSKOLAN

– Förskollärares perspektiv på barns relationer

MIKAELA FRIDH
CAMILLA MARCUSSON

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – Förskolepedagogiskt
Område, 15 hp
Grundnivå

Handledare: Kristina Jonsson
Examinator: Kamran Namdar
Termin: Vt
År: 2022

SAMMANFATTNING

Mikaela Fridh
Camilla Marcusson

Relationellt arbete i förskolan
– Förskollärares perspektiv på barns relationer

Relational work in preschool
- Preschool teachers' perspectives on children's relationships

Årtal: 2022

Antal sidor: 22

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares arbete med barns relationer i förskolan, med utgångspunkt i deras beskrivningar. Det är en kvalitativ forskningsansats som bygger på semistrukturerade intervjuer med åtta förskollärare. Studien tar stöd i det relationella perspektivet. Resultatet visar att respondenterna är överens om att arbetet med barns relationer i förskolan är viktigt. Även att arbetet med barns relationer sker kontinuerligt på förskolan. Resultatet visar också förskollärares beskrivningar av olika sätt att arbeta med barns relationer. Exempelvis att vara en närvarande och lyhörd pedagog, se barnet som kompetent och att kunna dela in barnen i mindre grupper för att möjliggöra samspel med andra barn och vuxna. Slutsatsen är att förskollärares förhållningssätt är avgörande för vilka möjligheter barn ges till samspel med andra barn och vuxna. Även att förskollärares arbete med barns relationer kan ske på olika sätt beroende på barnets ålder och förutsättningar.

Nyckelord: Kamratrelationer, barns relationer, trygghet, förskollärare, närvarande

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Begreppsdefinitioner	2
1.3 Uppsatsens disposition	2
2. BAKGRUND	2
2.1 Litteratursökning.....	2
2.2 Tidigare forskning.....	3
2.2.1 Kamratrelationer.....	3
2.2.2 Hur förskollärare främjar barns relationer.....	4
2.3 Teoretiskt perspektiv	6
2.3.1 Det relationella perspektivets fyra olika delar.....	6
2.3.2 Begrepp inom det relationella perspektivet.....	7
2.3.3 Teorin i denna studie.....	7
3. METOD	8
3.1 Forskningsansats och metodval	8
3.2 Urval.....	8
3.3 Genomförande.....	9
3.4 Dataanalysmetod	9
3.5 Tillförlitlighet.....	10
3.6 Forskningsetiska aspekter	10
4. RESULTAT OCH ANALYS	11
4.1 Hur arbetar förskollärare för att främja barns relationer i förskolan	11
4.1.1 Främjandet av barn-barn relationer.....	11
4.1.2 Främjandet av barn-vuxen relationer.....	15
4.2 Vilken betydelse anser förskollärare att arbetet med barns relationer har?	16
5. DISKUSSION	18
5.1 Metoddiskussion.....	18
5.2 Resultatdiskussion	19
5.2.1 Barns möjlighet till samspel.....	19
5.2.2 Vad barns relationer kan bidra till	19
5.2.3 Förskollärares arbete med att främja barns relationer	20
5.3 Slutsats.....	21

5.4 Studiens relevans för förskolläraryrket	22
5.5 Vidare studier	22
REFERENSER	23
BILAGA 1 - MISSIVBREV	
BILAGA 2 - INTERVJUGUIDE	

1. INLEDNING

I den här uppsatsen undersöker vi förskollärares arbete med barns relationer i förskolan. Forskning har gått från att ha fokus på beteende till att uppmärksamma relationernas betydelse för barns sociala- och kunskapsmässiga utveckling (Frelin, 2012). Frelin (2012) framhåller att allt arbete som lärare gör för att förbättra de relationella förutsättningarna i undervisning ingår i relationsarbetet. Detta arbete är viktigt för elevernas möjlighet till utbildning (Frelin, 2012). Frelin (2012) beskriver också att en lärare som ständigt är nyfiken och gör ramen vidare när problem konstrueras är en relationellt professionell lärare. I dagens samhälle spenderar barn en stor del av sin tid på förskolan, vilket även medför att barns sociala samspel med andra barn oftast sker på förskolan (Johansson, 2017; Jonsdottir, 2007). Genom att barn får möjlighet samspela med kamrater och ingå i sociala sammanhang främjas deras utveckling. Kamratrelationer kan bland annat bidra till att barn utvecklar sin kommunikativa förmåga och en förståelse för andras sätt att tänka och vara. Självbilden är också något som utvecklas vid sociala relationer mellan barn och en känsla av trygghet kan skapas genom socialt stöd vid kamratrelationer (Jonsdottir, 2007). Om barn däremot hamnar i utanförskap och inte får möjlighet att ingå i kamratrelationer i tidig ålder kan det påverka barnet både för stunden och långt fram i livet. Det skulle kunna innebära att barnet bland annat får lägre studieresultat i skolan som i sin tur kan medföra psykisk ohälsa i vuxen ålder (Jonsdottir, 2007). I "läroplan för förskolan" (Lpfö, 2018) står det att förskolan ska arbeta för att alla barn ska ingå i samspel med andra barn och att alla som ingår i arbetslaget ska se över vilka möjligheter varje barn har till samspel. Tidigare forskning visar att förskollärares förhållningssätt och hur de arbetar med barn gällande barns relationer är av vikt för barns sociala utveckling. Den synliggör också olika arbetssätt som främjar barns relationer så som att vara lyhörd för barnen och lära känna barnen och använda denna kunskap i interaktionen med barnen (Salminen m.fl., 2013).

Mot ovanstående bakgrund vill vi undersöka hur förskollärare arbetar för att främja barns relationer i förskolan och vilken betydelse förskollärare anser att barns relationer har. Undersökningen blir viktig då det tydligt står i Lpfö (2018) att de som arbetar med barnen ska arbeta för att alla barn ska ingå i samspel med andra. Undersökningen blir också viktig då forskning visar på att barns möjligheter till kamratskap har betydelse för barn senare i livet.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares arbete med barns relationer i förskolan, med utgångspunkt i deras beskrivningar.

Studiens frågeställningar:

- Hur arbetar förskollärare för att främja barns relationer?
- Vilken betydelse anser förskollärare att arbetet med barns relationer har?

1.2 Begreppsdefinitioner

I följande avsnitt presenteras tre begrepp som vi använder oss av med en förklaring av vad begreppen innebär i studien.

Pedagog - Ett samlingsnamn för både förskollärare och barnskötare i förskolan.

Kamratrelation - Med kamratrelation avser vi relation mellan barn. Det gäller dels barn som vanligtvis ingår i vänskap, dels relationer med andra barn i övriga barngruppen.

Anknytning - Med anknytning menar vi barns första relation till en pedagog vid inskolning på förskolan.

1.3 Uppsatsens disposition

I kapitlet *bakgrund* redogörs först vårt tillvägagångssätt i sökandet efter forskning. Därefter presenteras tidigare forskning som har relevans för studien. Och avslutningsvis kommer en presentation av det teoretiska perspektiv som studien grundar sig på. Centrala begrepp inom perspektivet redogörs som förekommer frekvent genom arbetet. I kapitlet *metod* redogörs först studiens forskningsansats och metodval. Därefter kommer en beskrivning av studiens urval, genomförande och vilken dataanalysmetod som använts. Och avslutningsvis kommer en beskrivning av studiens kvalitet och vilka forskningsetiska aspekter som studien har beaktat. I kapitlet *resultat och analys* redogörs ett bearbetat och tolkat resultat följt av en analys utifrån studiens teoretiska perspektiv. Resultat och analys har två rubriker som framkommit under bearbetningen av datamaterialet. I kapitlet *diskussion* diskuteras först metodvalet, där både fördelar och nackdelar med studiens metod synliggörs. Därefter diskuteras studiens resultat i relation till tidigare forskning. Avslutningsvis redogörs studiens slutsats, studiens relevans för förskolläraryrket samt vidare forskning.

2. BAKGRUND

I detta kapitel kommer först en beskrivning av hur vi gjort för att söka relevant forskning till studien. Därefter kommer en presentation av tidigare forskning följt av det teoretiska perspektivet som studien grundar sig på.

2.1 Litteratursökning

Vi har använt oss utav databaserna Eric (ProQuest) och SwePub vid sökandet av relevanta artiklar och doktorsavhandlingar till studien. Alla artiklar och doktorsavhandlingar som använts för studien är peer reviewed. I databasen Eric har vi använt oss av sökorden "child relationships", attitudes*, relationships*, "peer relationship" och "teacher student relationship" för att hitta relevanta internationella artiklar. I databasen SwePub användes

sökorden ”kamratrelationer i förskolan”, ”barns kamratkulturer”, ”lärare-elevrelation” och ”kommunikation med barn i förskolan” för att hitta relevanta doktorsavhandlingar och artiklar.

2.2 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning som har relevans för studien. Då studien handlar om att undersöka förskollärares arbete med barns relationer i förskolan kommer fokus ligga på forskning om sociala relationer, betydelsen av barns relationer och förskollärares arbete med barns relationer. Avsnittet har två teman: kamratrelationer och hur förskollärare främjar barns relationer.

2.2.1 Kamratrelationer

Jonsdottir (2007) lyfter i sin avhandling att barn som ingår i relationer med andra barn ges möjlighet till flera positiva effekter. Barn får bland annat en känsla av gemenskap och tillhörighet med andra barn runt samma ålder. Denna känsla bidrar till att barn får ökat självförtroende vilket i sin tur bidrar till att de vågar testa och experimentera med något som är nytt och främmande. Att dela denna gemenskap med andra barn innebär att barnet får en lekkamrat eller flera som den kan dela sina känslor med. Barnet har även lättare att kunna be sina kamrater om hjälp om så behövs och kan också ställa upp att hjälpa sina kamrater vid behov, vilket kan i sin tur bidra till att barnet känner sig behövd och viktig för andra (Jonsdottir, 2007). De barn som inte ingår i kamratrelationer riskerar att gå miste om de effekter som goda kamratrelationer kan ge. Barn som inte ingår i kamratrelationer i förskolan har även visat på negativa effekter i skolåldern så som sämre studieresultat. Det har även visat att barnen mår sämre både fysiskt och psykiskt. Barnen känner sig ensamma och mer ledsna än barn som ingår i kamratrelationer (Jonsdottir, 2007). De barn som inte ingår i någon kamratrelation kan delas in i två grupper: barn som blir avvisade och barn som blir ignorerade. Båda dessa grupper har visat sig ha svårigheter med att skapa och ingå i kamratrelationer. Jonsdottir (2007) beskriver ignorerade barn där barn inte blir valda som kamrat av andra barn, medan avvisade barn innebär barn som försöker ingå i kamratskap men blir avvisade. Ett ignorerat barn visar ofta en sida av blygsamhet och ointresse till barngruppen. Ett avvisat barn visar ofta upp en aggressiv sida och svårigheter med att förstå hur samspel fungerar med andra barn (Jonsdottir, 2007). Jonsdottir (2007) beskriver att barn som fått ett rykte om sig kan göra det svårt att ingå i kamratskap och att detta rykte följer med barnet upp i förskolans avdelningar och även in i skolåldern. Sådana rykten kan vara svåra att bli av med, vilket gör att barnet riskerar att bli avvisad under en längre tid (Jonsdottir, 2007).

Skånfors (2013) studerar barns relationer och diskuterar två aspekter av kunskaper om relationer. Den ena kunskapen är att ingå i relation och att upprätthålla en relation medan den andra kunskapen är att välja bort relationer. Att skapa och upprätthålla en relation gör barnen med hjälp av olika sociala resurser och situationer i förskolan. Sociala resurser kan vara ålder, specifika kompetenser eller tidigare relationer, vilket är resurser som framhålls av Skånfors (2013). Barnen använder dessa sociala resurser för att förstå den sociala världen. Tillgången till resurser påverkar om barnet får högre eller lägre status i barngruppen. Bland annat fann Skånfors (2013) att om barnet saknar resurser finns det risk att barnet får lägre

status och hamnar i utanförskap. Dessa sociala resurser går också i relation till den förskolekontext det gäller och resurserna får då olika ordning på vad som anses vara viktigast i den aktuella kontexten. Att välja bort en relation kan göras av barnet självt eller tillsammans i grupp där ett eller flera barn distanserar sig från den stora gruppen. Det kan vara barns sätt att hantera den svårighet som det kan innebära när barnet är en del av en grupp när det kommer till att avgöra om barnet vill vara i gruppen eller vara ensamt (Skånfors, 2013).

2.2.2 Hur förskollärare främjar barns relationer

I detta avsnitt redogörs hur förskollärare främjar barns relationer utifrån tidigare forskning. Avsnittet består av två olika aspekter: relationer mellan barn och relationer mellan barn och förskollärare.

2.2.2.1 Relationer mellan barn

Salminen m.fl. (2013) beskriver i sin studie hur förskolläraren dels kan stödja barnet på individnivå, dels på kamratnivå, dels på barngruppsnivå. På individnivå handlar det om att skapa en relation mellan förskolläraren och barnet där trygghet är en viktig faktor. Den trygga relationen till förskolläraren kan barnet använda sig av i utforskandet av kamratrelationer. På kamratnivå handlar det om att uppmuntra barn och skapa situationer där barn ingår i relationer med andra barn. Genom att träna sina sociala kunskaper i kamratrelationer lär sig barn att kunna improvisera och hantera missförstånd. På barngruppsnivå handlar det om att skapa goda interaktioner med alla barn i barngruppen. Det gäller att skapa regler som alla barn ska förhålla sig till och skapa en känsla av gemenskap. Detta kan exempelvis göras genom gemensamma aktiviteter där alla barn är delaktiga på sitt sätt (Salminen m.fl., 2013). Gemensamt för alla nivåer menar Salminen m.fl. (2013) är att förskolläraren hjälper barnen att förstå hur de ska förhålla sig till sociala regler och att förskolläraren även kan ge konkreta exempel till barnen på hur det kan gå till. Att bli rättvis behandlad av förskolläraren framkommer också som en viktig del i att kunna känna gemenskap i barngruppen. Studien visar att förskollärares sätt att arbeta med relationer oftast skedde i större barngrupper. Där använde sig förskolläraren av den redan funna relationen mellan det individuella barnet och förskolläraren som grund. I större gruppaktiviteter så gav förskolläraren även individuell interaktion med barnen vilket resulterade i att barnet känner sig uppmärksammat. Studien visade även förskollärare som låter barnen hjälpa varandra vilket gör att barnen får ökat förhandlingsutrymme i deras socialinteraktion men det kan även leda till att ge barnen en ökad socialkompetens (Salminen m.fl., 2013).

Kim (2014) beskriver i sin studie som grundar sig på intervjuer och observationer hur konflikthantering i olika kulturer kan bidra till barns utveckling och lärande. Kim (2014) menar att konflikter kan bidra till att barn lär sig olika gruppgränser och utvecklar sin kognitiva och kommunikativa kompetens. Konflikter har oftast setts som problematiska som ska förebyggas men som Kim (2014) menar inte nödvändigtvis måste det. Barn kan i många fall lösa konflikterna själva bara vi vuxna ger dem tid. Kim (2014) beskriver vidare att det

finns två olika sorters sätt att se på konflikter, det ena sättet är ifrån den kollektivistiska kulturen där man ser på konflikter som en disharmoni eller störning i relationen. I kollektivistiska kulturer förväntas man därför vara lyhörd och känslsam för att behålla de goda relationerna, därför är yttrande av negativa känslor inte att föredra utan här föredras konfliktlösning där man hörsammar andras känslor. Den andra kulturella synen på konflikter är från den individualistiska kulturen där konflikter ses som delar i de individuella val och handlingar som vi gör. Här löses konflikter med direkt respons i stället (Kim, 2014).

2.2.2.2 Relationer mellan barn och förskollärare

Salminen m.fl. (2013) beskriver att relationer uppstår när människor interagerar med varandra. Läraren interagerar med barnen dagligen vilket gör att läraren skapar en relation till barnen. Lärarens relation till barnen har betydelse för barns sociala utveckling. Nyckeln till en god relation kan vara att förskolläraren är lyhörd och känner barnen och använder denna kunskap i interaktionen med barnen. Även Ebbeck och Yim (2009) beskriver hur barns goda relationer till vuxna kan bidra till positiva effekter hos barnet. Barn kan genom goda relationer till vuxna bland annat få ökad självkänsla, ökad verbal förmåga, och en utveckling i sin sociala kompetens. Ebbeck och Yim (2009) visar att barn har förmågan att skapa nära relationer till fler än en vuxen. Eftersom barn oftast spenderar en stor del av sin vakna tid på förskolan blir det viktigt att skapa goda relationer med barnen (Ebbeck och Yim, 2009). Ebbeck och Yims studie bygger på intervjuer med vårdnadshavare och vuxna som arbetar med barn i åldrarna 0–5 år. I studien undersöktes hur de vuxna som arbetade med barn kunde göra för att bygga goda relationer med barnen. I studien framkom det att vuxna som arbetar med barn bör vara lyhörda för barnen, det vill säga att lyssna till barnen och visa med hela kroppen att de är intresserade av dem för att skapa goda relationer till dem. Studien visade också att vuxna som arbetar med barn bör skapa en god relation till vårdnadshavarna. De vuxna som arbetar med barn menar att barnet kan känna av relationen till vårdnadshavarna och det kan i sin tur skapa trygghet hos barnet. Det vill säga om föräldrarna känner sig trygga med personalen så speglar det också av sig i hur barnet känner och det gör att personalen har lättare till att skapa en bra relation till barnet (Ebbeck & Yim, 2009). På liknande vis synliggörs goda effekter av barns relationer med vuxna av Erbay och Saltali (2020). Erbay och Saltali (2020) gör en studie i Turkiet där de undersöker hur barn anpassar sig till skolan utifrån deras relationer med förskolläraren. Studien visar att positiva relationer mellan förskollärare och barn har en positiv inverkan på hur barn anpassar sig till skolan. En positiv relation mellan barn och förskollärare baserad på närhet främjar barns sociala och känslomässiga hälsa och utveckling. En positiv relation till sin förskollärare är enligt Erbay och Saltali (2020) en nära oberoende relation utan konflikter medan en negativ relation är en relation som är nära också utan konflikter men där barnet är beroende av förskolläraren. De positiva relationerna mellan förskollärare och barn främjar även barns akademiska prestationer i skolan enligt Erbay och Saltali (2020). Barn som står nära sina förskollärare i en oberoende relation anpassar sig lättare till skolan och dessa barn har färre anpassnings- och beteendeproblem än de barn som står nära sina förskollärare och är beroende av sina förskollärare (Erbay & Saltali, 2020). Enligt Erbay och Saltali, (2020) skapar läraren i skolan närmare relation till barnen om de sätter känslorna i centrum i undervisningen.

Jonsson (2016) påvisar hur kommunikation med de yngre barnen påverkar barns utveckling och lärande. Det är en studie som bygger på videoobservationer av fyra förskollärare på fyra

olika förskolor. Studien visar bland annat kommunikationens vikt för barns utveckling och lärande. Jonsson (2016) belyser att kommunikationen kan hjälpa till att stärka barns relationer. Både lärarens kunskaper och lärarens föreställningar om barns utveckling och lärande blir avgörande för hur lärarna interagerar med barnen. Det handlar om att lärarna ska kunna ge barnen möjlighet till delaktighet genom att få reflektera och diskutera ihop med andra och att kunna få möjligheten att kunna ta andras perspektiv. Goda relationer skapas genom en god kommunikation med barnen där lyhördhet och empati blir viktiga fokusdelar (Jonsson, 2016).

Ljungblad och Rinne (2020) framhåller pedagogisk takt som ett begrepp och verktyg för att synliggöra den relationella dimensionen av lärarens arbete. De menar att allt handlande har en påverkan på andra och att pedagogiskt handlande ska ske med finkänslighet. Genom att använda verktyget pedagogisk takt så läggs fokus på lärarens anpassningsförmåga, omsorg till eleven och kunna vara lyhörd för barnets behov. Det gäller således för läraren att utifrån kontexten kunna anpassa sitt handlande till den aktuella kontexten. Takt handlar om att kunna se vad som är bäst för barnet och att kunna handla därefter i den specifika kontexten. Då takt innebär ett direkt handlande i en situation går takt inte att planera i förväg (Ljungblad & Rinne, 2020). Ljungblad och Rinne (2020) menar att det krävs kunskap hos lärarna för att veta hur de ska handskas med olika relationella dilemman som de ställs inför.

2.3 Teoretiskt perspektiv

I detta kapitel kommer först en beskrivning av det relationella perspektivets fyra olika delar. Därefter kommer en förklaring över begrepp som ingår i perspektivet och avslutningsvis kommer en beskrivning av hur vi använder teorin i studien.

Vår studie grundar sig i det relationella perspektivet som utgår från Aspelins (2013) teoretiska synsätt. Aspelin skriver i förhållande till skola och undervisning, men vi förstår det utifrån en förskolekontext. Relationellt perspektiv innebär enligt Aspelin (2013) att ha intresse för vad som sker mellan människor, att ha relationer i centrum, i stället för individuella och kollektiva förhållanden, där lärare och barn möts i en ömsesidig process. Aspelin och Persson (2011) beskriver relationell pedagogik med betoning på relationer, kommunikation och mänskliga möten. De menar att allt meningsskapande sker i relationella processer. Detta ser vi som relevant även i förskolans undervisning och verksamhet.

2.3.1 Det relationella perspektivets fyra olika delar

Aspelin och Persson (2011) beskriver relationell pedagogik utifrån två grundläggande synsätt och menar att kunskap och relationsbygge hänger samman. Det första synsättet är att lärare delger barns kunskap och det andra synsättet är att lärare möter barn utifrån individen. Utöver detta menar Aspelin och Persson (2011) att det relationella perspektivet kan delas in i fyra delar som överlappar och interagerar med varandra på olika sätt. Den första delen är pedagogiskt möte där möte mellan lärare och barn sker i en ömsesidig delaktighet och läraren ser barnet som en person. Det ska ges möjligheter och utrymme för dessa möten att verka på ett kravlöst sätt och att läraren inte bör skapa dessa möten målmedvetet. Den andra delen är pedagogiska tillvägagångssätt som bygger på förståelse för relationens betydelse för utbildning samt att medvetet uppmuntra barnens delaktigheter i relationella processer. Den

tredje delen förekommer i de allra flesta pedagogiska sammanhang och i skolor där man målmedvetet arbetar för en undervisning där relationerna prioriteras. Denna del ser författarna som en pedagogisk rörelse som utgörs av sociala sammankomster och lever vidare i praktiken. Med rörelse menar författaren att ”en formaliserad verksamhet för förverkligande av den relationella pedagogikens ideal och målsättningar” (Aspelin & Persson, 2011, s. 9). Den pedagogiska rörelser utvecklas på skilda sätt och sker i olika former enligt författarna men grunden utgörs av sociala samtal där skolan ses som en social miljö. Dessa samtal kan bidra till skolutveckling och kompetensutveckling bland medarbetarna på skolan. Den fjärde delen sker i den teoretiska diskursen om utbildning där Aspelin och Persson (2011) menar att det är i stor vikt att diskutera och analysera det pedagogiska mötet (del 1) och pedagogiska tillvägagångssättet (del 2) för att synliggöra olika relationer i utbildningen. Grunden till relationell pedagogik är enligt Aspelin och Persson (2011) kommunikation men om kommunikationen brister kan kunskap och färdigheter hämmas. Huvudmålet i den relationella pedagogiken är att utveckla kunskap och färdigheter. Det handlar alltså inte om vad pedagoger lär ut utan om mötet mellan pedagogerna och barn. Relationell pedagogik bygger på både verbal och icke verbal kommunikation vilket innebär en kommunikation som inte endast sker genom ord utan även genom mimik och kroppsspråk.

2.3.2 Begrepp inom det relationella perspektivet

Aspelin och Persson (2011) beskriver begreppet ”sam-handla” som innebär att handlingar har betydelse i sin sociala kontext. Människor samhandlar med varandra och med omgivningen. Det handlar om att en handling får mening först i relation till den andras respons likaså tvärtom att responsen får mening först i relation till en handling. Författarna menar att dessa samhandlingar samordnas på olika sätt. Vid kommunikation samhandlar två människor med varandra och då följer de regler som hör till. Människan är inte förutbestämd utan varje människa tolkar handlingar på olika sätt (Aspelin & Persson, 2011).

Ett annat begrepp som Aspelin och Persson (2011) använder sig av är ”mellanrummet” vilket avser det som sker mellan två personer som möter varandra. I detta mellanrum vet ingen vad som kan ske mellan dem som möts och dessa mellanrum kan då sägas vara oförutsägbara och innehålla risker (Aspelin & Persson, 2011).

2.3.3 Teorin i denna studie

Enligt Aspelin och Persson (2011) är relationen en viktig grund i en pedagogisk verksamhet. Dagens skola präglas enligt Aspelin och Persson (2011) av sociala relationer, dels relationer mellan barn, dels mellan lärare och barn. De menar att läraryrket har förändrats genom tiderna från att varit ett ensamt arbete till att vara ett socialt yrke där sociala interaktioner ständigt pågår.

Resultatet om förskollärares arbete med barns relationer i förskolan kommer att analyseras utifrån det relationella perspektivet, samt med begreppen ”sam-handla” och ”mellanrum”. Vi har valt detta perspektiv för att det är relationerna mellan förskollärare och barn samt mellan barn och barn som är fokus i vår studie, baserat på förskollärarnas beskrivningar.

3. METOD

I detta kapitel redovisas studiens forskningsansats och metodval, urval, genomförande, dataanalysmetod, tillförlitlighet samt forskningsetiska aspekter.

3.1 Forskningsansats och metodval

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares arbete med barns relationer i förskolan utifrån deras egna beskrivningar. Därav har en kvalitativ forskningsansats valts, för att få en förståelse för vilket förhållningssätt förskollärare har gällande barns relationer och hur förskollärare arbetar med barns relationer utifrån deras beskrivningar. Genom att använda en kvalitativ forskningsansats går det att uppfatta en social verklighet från de individer som lever i den aktuella verkligheten som ska undersökas (Bryman, 2018). För att ta reda på vilket förhållningssätt som förskollärarna har gällande barns relationer och hur de arbetar med barns relationer i förskolan har vi valt att använda oss av semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod. Bryman (2018) menar att kvalitativa intervjuer är en av de vanligaste datainsamlingsmetoder som används i en kvalitativ forskningsansats. En semistrukturerad intervju tar utgångspunkt i en intervjuguide med frågor som berör teman, i vilka den som intervjuas har stort utrymme att forma sina svar på sitt sätt. I semistrukturerade intervjuer går det bra att använda sig av frågorna i en annan ordning än intervjuguiden, det går också bra att lägga till frågor i form av följdfrågor (Bryman, 2018).

3.2 Urval

I studien deltog åtta förskollärare från fyra olika förskolor belägna i samma kommun i mellersta Sverige. Urvalet av respondenter är en kombination av det som Bryman (2018) beskriver som snöbollsurval och bekvämlighetsurval. Han beskriver snöbollsurval där forskaren valt ut några respondenter som matchar undersökningen och dessa respondenter rekommenderar ytterligare personer som kan vara av relevans till undersökningen. Bekvämlighetsurval beskriver Bryman (2018) som ett sätt att välja respondenter till intervjun som är tillgängliga för forskarna. Vi kontaktade tre förskollärare som vi känner sedan tidigare som i sin tur gav förslag på resterande fem förskollärare som intervjuades.

Nedan finns en tabell (Tabell 1) som visar hur många förskollärare som deltog i studien. Tabellen visar också hur många år förskolläraren arbetat som förskollärare samt vilken ålder det är på barnen i förskollärarens aktuella barngrupp.

Tabell 1: En översikt av urvalet sett till förskollärarens antal år i yrket samt ålder på respektives barngrupp

Deltagare	År som förskollärare	Ålder på barngrupp
Förskollärare 1	9,5	1–5
Förskollärare 2	30	1–5
Förskollärare 3	8	3–6
Förskollärare 4	25	4–6
Förskollärare 5	7	3–5
Förskollärare 6	8	3–6
Förskollärare 7	3	1–3
Förskollärare 8	9	2–6

3.3 Genomförande

Inledningsvis i studien började vi med att formulera ett missivbrev (se bilaga 1) och en intervjuguide (se bilaga 2). Missivbreven skickades ut på mejl till tre förskollärare som är kända av oss sedan tidigare. I missivbreven frågades om förskollärarna ville delta i intervjun och förskollärarna gavs möjlighet att välja att göra intervjun på plats eller via teams/zoom. Vi utförde en av intervjuerna på teams och resterande två intervjuer skedde på respektives förskola. I missivbrevet framgick det även att intervjuerna skulle ljudinspelas. Det beskrevs muntligt till respondenterna att intervjuerna ljudinspelas för att materialet ska transkriberas. Vid intervjuerna gav respondenterna förslag på nya respondenter som skulle kunna vara aktuell för studien. Dessa respondenter var ytterligare fem förskollärare som kontaktades via mejl med ett missivbrev (se bilaga 1). Samtliga fem intervjuer skedde på respondenternas förskola och varje intervju tog 30–45 minuter. Vi har utfört alla intervjuer tillsammans. Då vi deltog båda två kunde en av oss fokusera på att ställa frågor medan den andra kunde fokusera på att anteckna och se över kroppsspråk. Bryman (2018) beskriver att det är fördelaktigt om intervjuaren inte blir distraherad under intervjun för att kunna hålla sig fokuserad på ämnet och det som sägs för att i sin tur kunna ställa följdfrågor.

3.4 Dataanalysmetod

Vi har använt oss av en tematisk analys som analysmetod. Tematisk analys är en av de vanligaste analysmetoderna i kvalitativa studier (Bryman, 2018). Det innebär att hitta olika teman ur datamaterialet (Bryman, 2018). Vi har hanterat datamaterialet genom att först transkribera alla intervjuer. Det gjorde vi för att få med allting som sades. Intervjuerna skrevs ut för att vi skulle kunna ha intervjuerna framför oss när vi började söka efter teman. Vi läste igenom alla intervjuer för att få en helhetsbild och för att kunna hitta delar av materialet som var av relevans i förhållande till studiens syfte och frågeställningar. Vid sökandet efter teman

markerade vi teman i två olika färger: gul och blå. Vi fann två teman ur intervjuerna: Hur arbetar förskollärare för att främja barns relationer och vilken betydelse anser förskollärare att arbetet med barns relationer har. Vi fann även att arbetet med barns relationer skedde utifrån två aspekter: främjandet av barn-barn relationer och främjandet av barn-vuxen relationer. Därefter gjordes en analys där vi utgick från våra två teman i förhållande till det relationella perspektivet som studien grundar sig på. Begrepp som använts i analysen är ”Sam-handla” och ”mellanrum” med fokus på att beskriva det som sker när två individer möts.

3.5 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet är ett sätt att bedöma kvaliteten i kvalitativa studier. Tillförlitlighet har delats in i fyra delkriterier: Trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman, 2018). Trovärdighet handlar dels om att säkerställa att studien följt de regler som finns, dels att återkoppla resultatet till respondenterna för att de ska kunna bekräfta att resultatet uppfattats på rätt sätt (Bryman, 2018). Vi har i studien följt de regler som finns genom att beaktat de fyra olika forskningsetiska principerna. Vid intervjuerna har vi både frågat om vi uppfattat svaren rätt och ställt följdfrågor för att säkerställa att vi uppfattat intervjuaren rätt. Överförbarhet handlar om hur studiens resultat är överförbart till andra sammanhang och andra miljöer (Bryman, 2018). Studien kan inte ses som en universell sanning då studien bygger på ett fåtal personer som intervjuats. Bryman (2018) beskriver att kvalitativa studier oftast bygger på djupet och inte bredden och att det resulterar i att det är en specifik kontext i den sociala verkligheten som undersöks. Studien kan därav vara överförbart om kontexten vore densamma. Därför har vi strävat efter att göra en så detaljerad beskrivning av processens alla delar som möjligt. Pålitlighet handlar om att säkerställa att studien innehåller alla delar och att det kan vara kollegor som används som granskare (Bryman, 2018). Vi har deltagit i grupphandledning där texten har granskats och diskuterats med studentkollegor och flera handledare. Vi har tillsammans läst igenom studien vid arbetets gång för att förbättra texten och för att säkerställa att alla delar redogjorts. Möjlighet att styrka och konfirmera handlar om att de som utför studien inte medvetet ska påverka studien med ens egna värderingar och åsikter (Bryman, 2018). Vi har under intervjuerna låtit respondenterna tala och har endast ställt frågor och följdfrågor och har inte fört några diskussioner där respondenterna blivit påverkade av oss.

3.6 Forskningsetiska aspekter

Forskningsetik berör frågor som handlar om hur personer som ingår i forskningen får behandlas. Det handlar om att skydda dessa personer från kränkningar och skador som har att göra med att de ingår i forskningen (Vetenskapsrådet, 2017). Det finns fyra olika etiska principer som gäller för svensk forskning och dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman, 2018). Informationskravet handlar om att de som deltar i studien får ta del av studiens syfte. Det innebär också att de ska få information om att deltagandet är frivilligt och att de kan när som helst avbryta sitt deltagande. Om den som deltar väljer att avsluta sitt deltagande behöver detta inte motiveras. Samtyckeskravet innebär att den som utför studien måste få ett samtycke från deltagarna att de vill delta. Konfidentialitetskravet handlar om de som utför studien ska

behandla uppgifter om deltagarna på ett säkert sätt. Det innebär bland annat att obehöriga inte får komma åt deltagarnas personuppgifter. Nyttjandekravet handlar om att de uppgifter som tas in för studien endast ska användas till studien (Bryman, 2018).

I vår studie har vi beaktat informationskravet genom att vi skickade ut ett missivbrev till samtliga deltagare innan intervjun. I missivbrevet frågades om deltagande och det beskrevs att deltagandet var frivilligt och att de kunde när som helst avbryta sitt deltagande utan konsekvenser. Samtyckeskravet har vi uppfyllt genom att fråga deltagarna om godkännande att vara med i studien innan intervjuerna. Konfidentialitetskravet har vi uppfyllt genom att muntligt berätta att personliga uppgifter inte kommer finnas med i studien. Vi har förklarat att i studien kommer endast fiktiva namn finnas med i gällande personer och förskola. Vi har också förklarat både muntligt och i missivbrevet att de uppgifter vi fått in kommer förvaras på ett säkert sätt som inga obehöriga kan komma åt. Nyttjandekravet har vi uppfyllt genom att muntligt förklara att de uppgifter vi fått in för studien endast kommer användas för studiens syfte. Både i missivbrevet och muntligt förklarades att allt datamaterial kommer raderas så fort uppsatsen är godkänd.

4. RESULTAT OCH ANALYS

I detta kapitel presenteras studiens resultat för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Resultatet analyseras också utifrån det relationella perspektivet som studien grundar sig på. Resultatet baseras på intervjuer med åtta legitimerade förskollärare med 3–30 års arbetslivserfarenhet av yrket. I resultatredovisningen benämns de Förskollärare 1–8. Resultatet har två teman som utgår från studiens frågeställningar. Dessa teman är: hur arbetar förskollärare för att främja barns relationer i förskolan och vilken betydelse anser förskollärare att arbetet med barns relationer har?

4.1 Hur arbetar förskollärare för att främja barns relationer i förskolan

I detta avsnitt kommer resultatet presenteras och analyseras utifrån två olika aspekter. Dessa aspekter är: främjandet av barn-barn relationer och främjandet av barn-vuxen relationer.

4.1.1 Främjandet av barn-barn relationer

Resultatet visar att respondenterna önskar mer kunskap och utbildning. De respondenter som har fått fortbildning har gått ICDP (International Child Development Programme) som handlar om samspelet mellan barn och mellan barn och vuxna. Respondenterna beskriver att fortbildningen har bidragit till att de lärt sig om vägledande samtal och att vara en nyfiken, delaktig och närvarande pedagog. Följande citat illustrerar synen på fortbildning och vad den kan bidra till:

ICDP har gjort att jag är mer följsam, lyssnar in barnen och är mer en närvarande pedagog. (Förskollärare 3)

Vidare visar resultatet att de respondenter som gått fortbildningen redan arbetade utefter ICDP men att det efter avslutad fortbildning sker på ett medvetet sätt. Respondenterna har arbetat med barns relationer på olika sätt innan fortbildningen men att de efter utbildningen utvecklat sin förmåga att reflektera och analysera kring hur den gör för att möjliggöra samspel med andra barn och vuxna. Citatet nedan visar att arbetet med barns relationer, utefter ICDP skedde innan respondenternas fortbildning:

Redan innan jag gick fortbildningen så arbetar jag utifrån dessa kriterier, det sker automatiskt och jag tänker bara inte på att det just handlar om ICDP. (Förskollärare 8)

Utifrån den relationella pedagogiken sker lärande i relation till andra (Aspelin och Persson, 2011) vilket synliggör att pedagoger behöver ha kunskap om hur arbetet med barns relationer kan gå till i förskolan, för att barn ska ges möjligheter till samspel med andra barn och vuxna. Utifrån resultatet i vår studie blir det synligt att respondenter önskar mer fortbildning inom relationellt lärande, vilket kan gynna barns möjligheter till att ingå i samspel med andra barn och vuxna (Aspelin & Persson, 2011).

Resultatet visar beskrivningar av att relationer ska stå i centrum och att relationer sker i en ömsesidig process. Förutsättningar för att skapa samspel mellan barnen beskrivs utifrån att vara en närvarande och lyhörd pedagog samt att ha en miljö som lockar till samspel. Respondenterna beskriver att de delar in barnen i mindre grupper för att ge barnen möjlighet att ingå i samspel med andra där de kan få ökade möjligheter till relationsskapande. Följande citat belyser hur miljön kan utformas för att möjliggöra samspel:

Av erfarenhet vet vi att när vi delar in barnen i små grupper ger det större förutsättningar för relationsskapande. (Förskollärare 8)

I vår studie visar resultatet att relationer ständigt är i fokus i undervisningen. Att ha barns relationer i fokus ingår i den tredje delen i det relationella perspektivet och innebär att man målmedvetet arbetar med relationer i undervisningen (Aspelin & Persson, 2011).

Resultatet visar att förutsättningar inte endast ligger hos förskollärarna utan att de även återfinns i verksamheten. Det finns faktorer som spelar roll för barns relationer som förskollärarna inte kan styra. Det gäller hur stora barngrupperna är, hur stora utrymmen varje barngrupp har och att kunna få vikarier vid frånvaro bland personalen. Resultatet visar att om det finns stora utrymmen och tillgång till olika rum anses det vara enklare att dela in barnen i mindre grupper. Genom att dela in barnen i mindre grupper ger det utrymme till alla barn, även till de mer tillbakadragna barnen, vilket uttrycks i nedanstående citat:

Mindre grupper ger mer plats och fler förutsättningar för de blyga och mera tillbakadragna barnen till att våga ta plats. (Förskollärare 2)

Genom att dela in barnen i mindre grupper blir det enligt respondenterna lättare att se varje barn och skapa kontakt till varje barn än om det vore stora barngrupper. Resultatet visar att det händer att respondenterna inte hinner samtala med alla barn under dagen om de inte fått möjlighet att dela in barnen i mindre grupper. Resultatet visar vidare att arbetslaget är

avgörande för vilka möjligheter barn ges till samspel och relationsskapande. Om arbetslaget har samma barnsyn och liknande tankar om hur barn lär så anses det underlätta för vilka möjligheter barn ges till samspel med andra barn och vuxna, vilket illustreras i följande citat:

Vi i arbetslaget fungerar som ett team, vi tänker lika och arbetar med samma villkor vilket jag anser som viktigt när det gäller att möjliggöra för samspel i barngruppen.
(Förskollärare 6)

Resultatet i vår studie visar att respondenterna medvetet uppmuntrar barns delaktighet i den relationella processen, vilket är innebörden i den andra delen i det relationella perspektivet och bygger på förståelse och relationens betydelse (Aspelin & Persson, 2011). Resultatet visar att förskollärarna medvetet delar in barnen i mindre grupper för att ge dem möjlighet till att skapa relationer till andra. Detta kan även förstås utifrån kommunikationens betydelse som Aspelin och Persson (2011) menar är grundläggande för barns utveckling och lärande. De menar att allt lärande sker genom samspel med andra barn och vuxna vilket gör att kommunikationen blir viktig. Genom att respondenterna delar in barnen i mindre grupper så möjliggör de för barnen att samspela och kommunicera med varandra.

Resultatet visar att arbetet med barns relationer anses vara ett ständigt pågående arbete och att detta arbete är viktigt för barns utveckling och lärande. Arbetet beskrivs som att det delvis handlar om att som förskollärare stötta och vägleda barnen i hur man är en bra kompis. Det exemplifieras dels som samtal i stunden när en situation uppstått, dels genom förberedande aktiviteter där syftet är att tillsammans diskutera med barnen hur barn kan uppleva vissa saker och hur man bör vara mot varandra. Följande citat illustrerar en aktivitet som berör relationer och samspel:

Vi använder oss av olika planerade aktiviteter exempelvis fiskedamm, där barn fiskar upp olika kort med frågeställningar om hur man får och bör vara. Aktiviteten är till för att skapa diskussioner och möjligheter för barnen att fundera och reflektera över sin relation med andra. (Förskollärare 3)

Resultatet visar att konflikter uppstår i alla barngrupper och att det anses vara en del av förskolans miljö. Vissa barn fungerar bra ihop och vissa fungerar mindre bra ihop. Resultatet visar att arbetet med barns relationer där relationerna är mindre bra eller vid utanförskap kan ske genom att dela in barnen i mindre grupper. Genom att dela in barnen i mindre grupper skapas nya barn konstellationer och/eller att bjuda in barn i aktiviteter som annars kanske inte vågar ta kontakt med andra barn. Citatet nedan illustrerar hur arbetet med mindre bra relationer kan se ut:

När en relation mellan barn inte är den bästa enligt oss pedagoger så kan vi bryta den genom att dela in barnen i mindre grupper. En mindre bra relation kan vara barn som gärna leker med varandra men som kommer i konflikt i varje stund eller som ständigt fryser ut andra barn. (Förskollärare 3)

I resultatet i vår studie beskriver förskollärare att när en relation mellan barn är mindre bra så arbetar förskollärarna med att vara närvarande, observerande samt genom att dela in barnen i mindre grupper. Detta för att ge barnen möjligheter till att bjuda in de barn de kanske annars inte brukar leka med, eller de barn som är utanför får möjlighet till relationsskapande. I den tredje delen i det relationella perspektivet handlar det om att ha en

förståelse för relationens betydelse och att medvetet uppmuntra barn till delaktighet i den relationella processen (Aspelin & Persson, 2011). Genom att ha en förståelse för relationens betydelse tolkar vi resultatet som att respondenterna är medvetna om vad det innebär för barn att ingå i relation med andra barn och vuxna. Resultatet visar att respondenterna medvetet arbetar för att barn i utanförskap ska ges möjlighet till relationsskapande med andra barn vilket också tyder på att respondenterna vill att barn ska vara delaktiga i den relationella processen. Att arbeta för att alla barn ska ingå i relationsskapande är också något som kan förstås utifrån begreppet samhandla (Aspelin & Persson, 2011). Vi tolkar det som att respondenterna ser barn i utanförskap och att de vill skapa ett samhandlande mellan barn som inte brukar leka med varandra för att möjliggöra samspel med andra barn.

Vidare visar resultatet att det anses viktigt att se barnen som kompetenta. När en konflikt uppstått framhåller respondenterna att förskolläraren behöver vara observant och lyssna in situationen för att se om barnen kan reda ut konflikten själva. I de fall då barnen inte kan reda ut konflikten på egen hand kan pedagogerna gå in och stötta händelsen och hur de kan gå vidare. Hur pedagoger kan stötta vid en konflikt illustreras i citatet nedan:

Det gäller att mer stötta vid konflikter än att agera domare. Att en i taget får berätta hur de upplevde det som hänt och att ingen ska känna att "yes, nu hade jag rätt" eller nu förlorade jag. (Förskollärare 4)

Resultatet visar att barns ålder anses påverka om de har förmågan att lösa konflikter själva. De äldre barnen har lättare att prata för sig och kan lösa en konflikt utan en förskollärares inblandning. Med de yngre barnen kan det bli svårare för barnen att lösa en konflikt själva då de oftast ser till sitt eget behov och inte till andras. Resultatet visar att de yngre barnens konflikter ofta handlar om saker, vilket illustreras i citatet nedan:

Med våra yngsta barn blir det mycket att barnen tar varandras saker och vaktar sina saker. Då uppstår det mycket konflikter. (Förskollärare 7)

Resultatet synliggör att det i konflikter kring saker handlar om att vara tydlig med vem som leker med vad och att kunna lära barnen att förhandla om leksaker. Har barnet en leksak som den inte leker med skulle den kunna låna ut den leksaken eller byta den leksaken mot en annan leksak från ett annat barn. I resultatet framkommer det också att det förekommer konflikter med de yngsta barnen där barn bits, knuffas eller slåss. Då gäller det som förskollärare att vara närvarande för att se vad som händer och stötta barnen i konflikthanteringen. Hjälpa barnen att beskriva med ord hur de upplever det som hänt. De barn som inte kan tala för sig gäller det för förskolläraren att berätta hur barnet kan ha upplevt det som hänt och söka bekräftelse genom nickningar eller andra sätt som visar hur barnet upplevde händelsen.

Resultatet i studien visar att respondenterna låter barnen få lösa konflikter själva i den mån det går men att förskollärare går in och stöttar vid behov. Utifrån det relationella perspektivet (Aspelin & Persson, 2011) går det att tolka som att barnen uppfattat handlingar på olika sätt och därav kommit i konflikt med varandra. En sådan konflikt har uppstått i mellanrummet, det vill säga i mötet mellan två personer. Vi förstår det som att respondenterna beskriver att de i dessa fall går in i mellanrummet (Aspelin & Persson, 2011) för att stötta barnen i att förstå varandras perspektiv för att lösa konflikten. Det blir också synligt att respondenterna möjliggör till samhandlande (Aspelin & Persson, 2011) mellan barnen då respondenternas

avsikt är att barnen ska förstå varandras perspektiv för att gå vidare i sin lek.

4.1.2 Främjandet av barn-vuxen relationer

Resultatet visar att relationer inte alltid blir som det är tänkt, barnet kan dra sig undan, söka sig till någon annan vuxen och i vissa fall fungerar relationen mellan barnen bra men inte lika bra mellan barn och vuxen. Det kan tolkas som att det är det pedagogiska mötet i det relationella perspektivet (Aspelin & Persson, 2011) som blir lidande. Enligt Aspelin och Persson (2011) ska inte läraren medvetet skapa dessa möten men om dessa möten uteblir under en längre tid så väljer enligt resultatet barn att ty sig till andra vuxna.

Det framgår också att om respondenterna är frånvarande på jobbet på grund av sjukdom kan det göra att relationen till barnen försämras under den tiden de är frånvarande. Relationen kan försämras genom att barnen i första hand tyr sig till en annan vuxen när respondenten kommer tillbaka till arbetet efter en längre tids frånvaro. Därav blir arbetet med barns relationer ett ständigt pågående arbete för att relationen ska bibehållas. Resultatet visar att när relationerna inte blir som man tänkt får man låta det ta tid och jobba hårdare med dessa relationer. Respondenterna beskriver att det är nödvändigt att alltid vara närvarande i alla lägen så mycket det går. Detta tolkar vi som ett uttryck för begreppet mellanrum (Aspelin & Persson, 2011) där mötet mellan förskollärare och barn kan ses som riskfyllt och att det inte går att förutse vad som ska ske. Det går att tolka utifrån resultatet att detta möte inte blev som tänkt av respondenterna och att de då försöker arbeta med relationen till barnet genom att vara närvarande med barnet i alla lägen på förskolan. De beskriver vidare olika sätt att arbeta med relationer som inte är som de tänkt sig. En av respondenterna menar att det handlar om att granska sig själv och vilket förhållningssätt man har till barn. Det synliggörs i följande citat:

För att utveckla en relation så funderar jag på vad som fungerar bra och vad fungerar mindre bra. Hur talar jag till barnet, i vilka situationer benämner jag barnets namn och på vilket sätt gör jag det. (Förskollärare 3)

Resultatet visar att respondenterna anser att det är lätt att skapa sig en bild av barnet redan vid inskolningen. Denna bild påverkar hur barnet blir bemött i förskolan fortsättningsvis, vilket kan ske omedvetet från pedagogerna. Resultatet visar att det händer att pedagoger benämner barns namn vid en konflikt utan att riktigt veta vad som hänt, vilket brukar kunna ske om pedagogerna fått en bild av barnet som stökigt och utåtagerande. Enligt respondenterna är det i sådant fall viktigt att diskutera förhållningssättet i arbetslaget och hur de kan arbeta för att lyfta barnet i stället för att skapa negativa situationer kring barnet. De föreslår att benämna barnets namn vid positiva händelser för att lyfta barnet i barngruppen. Detta tolkar vi som att respondenterna ser till varje individ och anpassar sitt bemötande utefter barns olika förutsättningar i likhet med Aspelin och Perssons (2011) sett att se på relationell pedagogik och ett individuellt bemötande.

Resultatet visar ytterligare ett sätt för förskollärare att arbeta med relationer till barn där relationen inte är som den tänkt sig vilket är att arbeta med planerade aktiviteter. Genom planerade aktiviteter så bjuds barnet in i en gemensam lek där förskolläraren är den som

håller i leken. Barnet kan känna att de gör leken tillsammans vilket kan göra att relationen kan förbättras.

4.2 Vilken betydelse anser förskollärare att arbetet med barns relationer har?

Resultatet visar förskollärarnas beskrivningar av olika fördelar med att ingå i relationer med andra barn och vuxna. En fördel som framhölls var att barns relationer bidrar till trygghet hos barn på förskolan. Trygghet sägs skapas dels genom att ingå i kamratskap med andra barn på förskolan, dels genom en god relation med pedagogerna på förskolan. Det handlar om att barnen ska kunna komma till pedagogerna i vilken fråga det än gäller. I resultatet betonas vikten av relationen mellan barn och förskollärare och att den baseras på respekt för barnet som individ, vilket illustreras i följande citat:

Det gäller att inte förminska barnet genom att säga "vad larvig du är" utan att hela tiden vara på barnets nivå och lyssna till barnet och ta barnet på allvar. (Förskollärare 4)

Resultatet visar att trygghet hos barn kan handla om att barn vet vad som förväntas av dem. Det handlar om att barnen vet var pedagogerna står. När barnen kommer till förskolan får de inga överraskningar utan de vet vad som händer på morgonen och hur pedagogerna bemöter dem. Genom att barn känner sig trygga på förskolan framhålls att barn lättare lär sig och utvecklas. Utifrån det relationella perspektivet kan det förstås som om att kommunikation är grunden för en god relation och utan kommunikationen kan barns lärande och utveckling hämmas (Aspelin & Persson, 2011). Genom att barn vet vad som förväntas av pedagogerna kontrasterar däremot till begreppet mellanrum (Aspelin & Persson, 2011) där mötet mellan två individer anses vara oförutsägbart och inte ett förväntat möte.

Resultatet visar att trygga relationer uppstår i relationer med andra barn och vuxna och därav blir arbetet med barns relationer viktig. Barns relationer startar redan vid inskolningen, vilket framgår i följande citat:

Det viktigaste i arbetet med barns relationer är att knyta an till barnen vid inskolningen. Att den relationen sen blir en grund i arbetet med barns relationer, både till vuxna och andra barn. (Förskollärare 7)

Resultatet visar att det även blir viktigt att ha en bra relation med vårdnadshavare för att bidra till barns trygghet på förskolan. En relation till vårdnadshavarna där barn ges möjlighet till att se vad som kännetecknar en relation som är utöver relationen mellan vårdnadshavare och barn. Resultatet visar att om barn får en förståelse för relationer i tidig ålder underlättar det förskollärares vidare arbete med barns relationer i förskolan. Utifrån ett relationellt perspektiv kan förskollärarnas relationer till barn och vårdnadshavare ses som centrala, då allt lärande sker genom samspel med andra barn och vuxna (Aspelin & Persson, 2011). Utifrån det relationella perspektivet (Aspelin & Persson, 2011) förstår vi det som att förskollärare använder sig av relationen till vårdnadshavaren för att synliggöra en god relation som en del av att bygga en relation till barnet.

Vidare framgår av resultatet att när barn ingår i relationer med andra barn anses det bidra till trygghet och att denna trygghet som barnen har gör att barn vill lära sig och vågar experimentera och utforska mer. Det blir också synligt att förskollärare anser att barns kamratrelationer är viktiga i den aspekt att samhället är en social värld och att arbetet därav blir viktigt med de yngsta barnen i hur de samspekar med varandra. Utifrån det relationella perspektivet (Aspelin & Persson, 2011) kan det förstås som att relationer bidrar till barns utveckling och lärande, genom att allt meningsskapande sker i relation till andra.

En annan fördel med att barn ingår i relationer med andra barn och vuxna som framkom ur resultatet är att barn lyssnar på varandra och lär sig kompromissa. Det sägs handla om att barn lär sig respektera varandra.

En bra relation mellan barnen är när de respekterar varandra. När barnen är kapabla att lyssna på varandra och kan kompromissa löser de oftast konflikter om de uppstår själva. (Förskollärare 1)

Resultatet visar att respekt innebär att kunna lyssna på varandra och att respektera den andra. Om barnen lär sig att respektera andra och deras känslor blir det lättare för barnen att själva lösa konflikter. Detta kan ses utifrån det relationella perspektivet (Aspelin, 2013) som innebär att relationsskapande sker i en ömsesidig process där man har intresse för varandra. Resultatet visar förskollärarnas beskrivningar av att ett barn som kan lyssna på andra och respektera andras känslor eller när någon säger stopp löser oftast konflikter själva. Följande citat beskriver de fördelar som följer av att barn kan förstå andra barns känslor:

Det handlar om att barnet ska kunna sätta sig in i det andra barnets känslor och respektera det barnet, vilket i sin tur bidrar till att barnen själva kan lösa konflikter. (Förskollärare 2)

Resultatet visar ytterligare en fördel med att ingå i relationer med andra barn och vuxna, vilket är att samspel med andra barn och vuxna kan bidra till lärande och utveckling. Det innebär att barn kan lära av varandra, både barn som är lika gamla och barn i olika åldrar. Ett barn kan vara den som stöttar ett annat barn, att det inte alltid behöver vara en pedagog som visar barnet hur något går till. Följande citat visar hur ett barn kan hjälpa ett annat barn:

Det handlar om att använda barnen i gruppen, exempelvis genom att fråga ett annat barn "Du som kan klippa, kan du visa hur man gör?" (Förskollärare 4)

Ett begrepp som framkommer ur resultatet är "scaffolding" som innebär att barn stöttar varandra. Det handlar om att barn får hjälp av andra barn för att lära sig något nytt. Ur resultatet framkommer det att det gäller för pedagoger att inte alltid vara den som undervisar eller stöttar barnet, utan att också locka in ett annat barn som kan det som det andra barnet vill göra för att barnet ska visa i stället. Att använda sig av andra barn gör att den som stöttar får en ökad självkänsla och den som lär sig får lära sig på ett annat sätt än om det vore en vuxen. Detta kan tolkas utifrån begreppet samhandling (Aspelin & Persson, 2011), genom att förskollärarna medvetet får barnen att samhandla med varandra i syfte att det ska bidra till lärande och utveckling hos barnen.

5. DISKUSSION

I detta kapitel diskuterar vi först studiens metod och därefter diskuterar vi studiens syfte mot tidigare forskning. I slutet av kapitlet presenteras studiens slutsats, studiens relevans för förskolläraryrket samt förslag för vidare studier.

5.1 Metoddiskussion

Syftet med studien var att undersöka vilket förhållningssätt förskollärare har till barns relationer i förskolan samt hur förskollärare arbetar med barns relationer i förskolan utifrån deras egna beskrivningar. För att besvara studiens syfte och frågeställningar valde vi att använda oss av en kvalitativ forskningsansats, vilket gav oss en bild av förskollärares förhållningssätt och arbetssätt gällande barns relationer i förskolan. Vi använde oss av semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod för att ta del av förskollärares upplevelser och erfarenheter av att arbeta med relationellt lärande med barns relationer i fokus. Bryman (2018) beskriver att använda sig av kvalitativ forskningsansats och ha semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod underlättar för att närma sig en social verklighet i det som undersöks. En kvantitativ undersökning hade kunnat ge liknande resultat och gett oss ett större omfång. Däremot hade vi hade gått miste om den djupare bilden av hur förskollärare arbetar och vilket förhållningssätt de har till barns relationer om vi inte använt oss av kvalitativ forskningsansats, därav valde vi en kvalitativ forskningsansats.

Vi använde oss av en intervjuguide till våra intervjuer där frågor utformades av oss för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Fördelen med intervjuguiden var att frågorna kunde ställas i vilken ordning som helst under intervjuerna och följdfrågor kunde ställas för att få en fördjupad bild av det som beskrevs. Ännu en fördel med att använda semistrukturerade intervjuer var att förskollärarna öppnade upp för dialoger och resonerade kring ämnet (Bryman, 2018). Detta gjorde att vi kunde få en djupare förståelse och möjlighet att få svar som vi själva inte tänkt på.

Vi valde att använda oss av fyra olika förskolor vilket ledde till att vi kunde få en jämförelse från olika förskolor. Urvalet bestod av snöbollsurval och bekvämlighetsurval där Bryman (2018) beskriver handlar om att välja respondenter som ger förslag till nya intervjupersoner samt att använda sig av personer som är kända av en sedan tidigare. När vi valde ut förskollärare använde vi oss av tre bekanta förskollärare och vidare rekommenderade dessa tre ytterligare fem förskollärare till oss vilket underlättade för oss i vårt sökande. Hade vi inte använt oss av bekvämlighetsurval hade det kunnat ta längre tid att hitta personer som ville ställa upp på intervju vilket kunde lett till att studien ej blivit klar inom studiens tidsram. Vi valde att utföra åtta intervjuer med åtta förskollärare på fyra olika förskolor. Att vi inte valde att utföra fler intervjuer berodde på studiens tidsbegränsning. Hade vi utfört fler intervjuer hade vi fått ett större dataunderlag som hade innefattat fler förskollärare från fler förskolor.

5.2 Resultatdiskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i relation till tidigare forskning. Avsnittets delar består av tre rubriker: barns möjlighet till samspel, vad barns relationer kan bidra till samt förskollärares arbete med att främja barns relationer.

5.2.1 Barns möjlighet till samspel

Resultatet i vår studie visar att samtliga respondenter önskar fortbildning inom området barns relationer, dels för att veta hur de tänker kring barns relationer, dels hur de ska arbeta med det på förskolan. De respondenter som hade fått fortbildning menar att de nu på ett medvetet sätt vet hur de ska arbeta för att bidra till barns möjlighet till samspel. I resultatet blir det synligt att ett förhållningssätt där förskollärare är närvarande och lyhörda till barn bidrar till att barn ges möjlighet till samspel med andra barn och vuxna. Vi ser en likhet i studiens resultat gentemot tidigare forskning som gjorts av Ebbeck och Yim (2009) och Salminen m.fl. (2013) där de belyser förskollärares förhållningssätt till barnen, att det bör vara lyhörda för barnen och lyssna till barnen för att kunna skapa relationer till barnen. Då vi kan se utifrån både vårt resultat och utifrån tidigare forskning att förskollärares förhållningssätt påverkar vilka möjligheter barn ges till relationsskapande tolkar vi det som att fortbildning kan bidra till att förskollärare får en förståelse på hur de kan arbeta för att möjliggöra för samspel mellan barn och barn samt mellan barn och vuxen.

Vidare synliggörs det i resultatet att förskollärare bör se barn som kompetenta, att barn klarar saker på egen hand utan förskollärares inblandning. Att ha detta förhållningssätt överensstämmer med Jonsdottir (2007) och Salminens m.fl (2013) beskrivning av de fördelar som följer av att se barnen som kompetenta så som ökad så som ökad möjlighet till samspel med andra barn som i sin tur bidrar till ökad social kompetens. Utifrån resultatet anser vi att det blir viktigt att låta barnen försöka på egen hand för att möjliggöra till relationsskapande som därmed kan bidra till barns sociala utveckling. Resultatet i vår studie visar att barns ses som kompetenta och enligt respondenterna är barn kunniga att hjälpa andra barn med sådant de kan tänkas behöva hjälp med. Detta kopplar vi samman till Salminen m.fl. (2013) som menar på att barns sociala kompetenser kan ökas genom att barnen ges ökat förhandlingsutrymme i deras sociala interaktion. Utifrån resultatet ser vi det som betydelsefullt att låta barn hjälpa andra barn för att möjliggöra för barns sociala kompetens. Att låta barnen stötta varandra kallar en av respondenterna "scaffolding" vilket vi förstår det utifrån Aspelin och Persson (2011) beskrivning av arbetet med barns relationer där de menar på att barn ska ges möjlighet till delaktighet i relationella processen. För att möjliggöra för barns relationer i förskolan anser vi att det blir viktigt att låta barn vara delaktiga med att hjälpa andra barn. Detta då det blir synligt i både vårt resultat och tidigare forskning att detta gynnar barns utveckling i det sociala samspelet som sker i förskolan.

5.2.2 Vad barns relationer kan bidra till

Resultatet i vår studie synliggör vikten av att barn ges möjlighet till samspel med andra barn. Det framkommer flertal positiva effekter av att barn ingår i kamratskap med andra barn så som ökad trygghet, lust att vara på förskolan samt lärande och utveckling. Detta

överensstämmer med Jonsdottirs (2007) beskrivning av de fördelar som kommer med barns samspel med andra barn där hon bland annat lyfter att barn får en gemenskap och tillhörighet. Genom att barn ges möjlighet till att samspela med andra barn tolkar vi det som att barn finner det lustfyllt att vara på förskolan och att det även bidrar till barns sociala kunskapsutveckling. Jonsdottir (2007) lyfter även att barns kamratrelationer kan leda till att barn lättare kan be andra barn om hjälp vilket i sin tur kan bidra till ökat självförtroende hos barnet när de får en möjlighet att visa vad de kan. Vi ser därmed att barns samspel med andra barn blir viktiga för att möjliggöra för ökat självförtroende hos barn.

5.2.3 Förskollärares arbete med att främja barns relationer

Studiens resultat visar att förskollärares arbete med barns relationer börjar redan vid inskolning. Vidare visar resultatet att relationer möjliggör för trygghet hos barn vilket anses vara viktigt och därmed blir det betydelsefullt att knyta an till barnet samt att bygga en relation som varar länge. Vi ser en likhet i resultatet i vår studie både med Erbay och Saltali (2020) studie om att barn kan knyta an till fler vuxna, samt till Ebbeck och Yims (2009) studie som framhåller att barns relationer till vuxna bidrar till fler positiva effekter som exempelvis ökad självkänsla, ökad verbal förmåga och utveckling en utveckling i sin sociala kompetens. Utifrån resultatet anser vi att det blir viktigt att tidigt skapa relation till barn i förskolan för att möjliggöra för att barnen ska få känna en trygghet och utvecklas. Resultatet i vår studie kan även förstås utifrån Salminens m.fl. (2013) som delar in arbetet med barns relationer i tre nivåer: individnivå, kamratnivå och barngruppnivå. Vi kopplar resultatet som visar att relationsskapande redan börjar vid inskolning till individnivå, där förskollärare vill skapa en trygg relation till barnen som varar länge liksom att förskollärarna sen använder sig av relationer i arbetet med barns relationer på kamratnivå och barngruppsnivå. Utifrån Saminens m.fl. (2013) och vårt resultat i studien anser vi att det blir viktigt för förskollärare att skapa tidiga relationer till barn i förskolan för att möjliggöra för barn att ingå i relationer till andra barn.

Resultatet visar att relationen till vårdnadshavarna anses vara av vikt för framtida arbete med barns relationer i förskolan. Ebbeck och Yims (2009) beskrivning av att relationen till vårdnadshavaren speglar av sig till barnet synliggörs i resultatet av vår studie, vilket i sin tur kan bidra till barns trygghet på förskolan. Vi förstår det som att respondenterna arbetar aktivt med att ha en bra relation till vårdnadshavarna för att kunna få en bra relation till barnet som i sin tur blir en grund för fortsatt arbete med barns relationer på förskolan.

Resultatet i vår studie visar att konflikter hör till förskolans vardag och arbetas med varje dag för att skapa en förståelse över handlingen hos barn. Vi kopplar samman vårt resultat med Kim (2014) studie där de beskrivs att arbetet med konflikter kan vara något som synliggör den individualistiska kulturen då konflikter ses utifrån de val som individen gör och att konflikter ska lösas direkt. Vi tolkar resultatet som att konflikter ständigt sker i relationer mellan barn på förskolan och bör lösas direkt när de uppstår. Utifrån resultatet synliggörs det att konflikter ses som en del av utvecklingen hos barn vilket även Kim (2014) belyser då han menar på att genom konflikter lär sig barn olika grupp gränser och utvecklar sin kommunikativa kompetens. Utifrån resultatet ser vi konflikter som en del av relationsskapande mellan barn på förskolan som aktivt bör arbetas med för att möjliggöra för relationer mellan barn. Vidare framkommer det i vårt resultat att vid en konflikt mellan barn

kan barnet ses som kompetent och ha förmågan att lösa konflikter själv. Enligt vårt resultat blir det dock viktigt att förskolläraren är närvarande och observerande i hur konflikten utvecklas för att kunna stötta i konflikten om det anses behövas. Genom att förskolläraren först är avvaktande för att se om barnen löser konflikten själva för att sedan gå in och stötta barnen i konfliktlösningen är något som kan förstås utifrån Ljungblad och Rinnes (2020) beskrivning om pedagogisk takt. Där takt beskrivs handla om att kunna i den specifika kontexten se vad som är bäst för barnet och handla därefter. Utifrån resultatet tolkar vi de som att förskolläraren ska avgöra när barnen behöver stöttning i konflikten eller när de kan lösa konflikten själva. Ur resultatet framkommer det även att förskolläraren bör gå in och stötta barnen i konfliktlösningen då de inte kan lösa konflikten själva. Det handlar om att få barnen att förstå det andra barnet, hur det barnet upplever situationen. Att kommunicera på detta sätt är något som Jonsson (2016) menar är ett bra tillvägagångssätt för att stärka barns relationer. Genom att förskolläraren arbetar för att barnen ska förstå varandra menar Jonsson (2016) att barn ges möjlighet till deltagande och reflektion och en möjlighet att sätta sig in i ett annat barns perspektiv. Vi ser utifrån vårt resultat att det är viktigt att låta barnet få en förståelse över hur andra barn känner för att stärka relationerna och möjliggöra för samspel mellan barn.

Resultatet visar att barn kan hamna i utanförskap och att förskollärare arbetar aktivt med att få in dessa barn i barngruppen genom bland annat olika planerade aktiviteter och genom att dela in barnen i mindre grupper för att skapa nya barnkonstellationer. Utanförskap kan förstås utifrån Jonsdottirs (2007) beskrivning av ignorerade och avvisade barn där barn har svårigheter i att ingå i kamratskap. Hon menar att ignorerade barn och avvisade barn är barn som aldrig blir vald som kamrat av andra eller barn som blir avvisade när de försöker ingå i kamratskap med andra. Vi anser utifrån resultatet att det blir av stor vikt att arbeta för att motverka utanförskap i förskolan för att motverka de svårigheter detta kan annars kan leda till för barnet annars. Att barn hamnar i utanförskap kan också förstås utifrån Skånfors (2013) studie som berör hur barn kan ingå i relationer med andra barn beroende på om de har de sociala resurser som krävs för barnen i dess kontext. Det går att tolka utifrån resultatet att barn som hamnat i utanförskap saknar de sociala resurser som krävs och att förskollärarna arbetar med att skapa nya barnkonstellationer där barnet som hamnat i utanförskap hamnar med andra barn där den har de sociala resurser som krävs för att ingå i kamratskap. Vi tolkar att barn som hamnat i utanförskap i relation till Jonsdottirs (2007) beskrivning av de risker som medföljer om barn inte ingår i kamratskap i tidig ålder.

5.3 Slutsats

Syftet med denna studie är att bilda kunskap om förskollärares arbete med barns relationer i förskolan, utifrån deras eget perspektiv. Studiens slutsats visar att barns relationer har betydelse för dels deras utveckling och lärande och dels för deras möjligheter till ett bra mående och goda studieresultat senare i livet. En annan slutsats att dra är att förskollärares förhållningssätt och arbete är avgörande för vilka möjligheter barn ges till samspel med andra barn och vuxna. Det anses viktigt att förskollärare har ett förhållningssätt där förskolläraren är lyhörd, närvarande och utgår från att barnet är kompetent. Arbetet med barns relationer i förskolan kan göras på olika sätt och olika nivåer beroende på vilken ålder barnet har. Är barnet yngre handlar det om att fokusera på anknytningen vid inskolningen

och relationen mellan barn och förskollärare blir i fokus. Är barnet yngre handlar det om att fokusera på anknytningen vid inskolningen och relationen mellan barn och förskollärare blir i fokus. När barnet är äldre handlar det om att använda sig av relationen till barnet för att sedan utveckla barnets relationer till kamrater och till barngruppen. Att arbeta med barns relationer handlar också om att ge barnen möjlighet till varierade samspel med olika barn vilket kan ske genom att dela in barnen i mindre grupper där barn hamnar i olika barnkonstellationer. Barn hamnar ofta i konflikter i förskolan vilket gör att förskolläraren arbetar med att barnen ska förstå varandras perspektiv och arbeta för att barnen själva ska kunna reda ut sina konflikter för att kunna leka vidare. En annan slutsats är att förskollärarna är beroende av faktorer som de själva inte kan påverka men som är avgörande för vilka möjligheter barn ges till samspel med andra barn och vuxna så som antal pedagoger i barngruppen, hur många barn det är i varje barngrupp samt hur stora rummen är och hur många rum det finns för varje barngrupp att nyttja. Vi kan utifrån ett relationellt perspektiv konstatera att arbetet med barns relationer i förskolan är avgörande för barns utveckling och lärande.

5.4 Studiens relevans för förskolläraryrket

I vår blivande roll som förskollärare har studien bidragit till att vi fått en större förståelse för barns relationer och hur barns relationer kan påverka barn i stunden och senare i livet. Vi har fått ta del av exempel på verktyg för hur förskollärare kan arbeta för att möjliggöra samspel med andra barn och vuxna. Vi har en intention att ha ett förhållningssätt som liknar Ebbeck och Yim (2009) samt Salminen m.fl (2013) som innebär att vara lyhörda för barnen och att barnen känner sig lyssnade på av oss. För blivande förskollärare och verksamma förskollärare kan studien bidra till en ökad förståelse för barns relationer i förskolan och vikten av att barn ges möjligheter till samspel med andra barn och vuxna i tidig ålder. Studien bidrar också till en förståelse för att relationer kan arbetas på olika nivåer utefter varje barns förutsättningar. Alla barn är olika och har olika behov och förutsättningar men att pedagoger erbjuder alla barn möjligheter till samspel med andra barn och vuxna någon gång under dagen. Detta för att bidra till både trygghet och barns sociala kunskapsutveckling, vilket även studien visar.

5.5 Vidare studier

Om vi skulle utveckla studien skulle observationer av förskollärares arbete med barns relationer kunna kompletteras. Det kan hända att förskollärare inte beskriver allt i intervjuerna och viktig information kan gå förlorad men med observationer skulle ytterligare en bild av hur arbetet med barns relationer i förskolan går till kunna skapas.

REFERENSER

Studien är refererad enligt APA 7, Göteborgs universitet

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/40505/APA7_HT21.pdf;jsessionid=7171CC49AD238926A49C4D370AD2570D?sequence=36

Aspelin, J. (2013). Vad är relationell pedagogik? I J. Aspelin (Red.), *Relationell specialpedagogik – teori och praktik* (s. 7). Elanders Sverige AB.

Aspelin, J., & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. (1.uppl.). Malmö: Gleerups.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3.uppl.). Liber AB.

Ebbeck, M., & Yim, H. Y. B. (2009). Rethinking Attachment: Fostering Positive Relationships between Infants, Toddlers and Their Primary Caregivers. *Early Child Development and Care*, 179(7), 899-909.

<http://ep.bib.mdh.se/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/rethinking-attachment-fostering-positive/docview/61845624/se-2?accountid=12245>

Erbay, F., & Saltali, N. D. (2020). Do the school adaptation levels of preschoolers vary according to their relationship with their teachers? *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(4), 857–864.

<http://ep.bib.mdh.se/login?url=https://www.proquest.com/scholarly-journals/do-school-adaptation-levels-preschoolers-vary/docview/2488227974/se-2?accountid=12245>

Frelin, A. (2012). *Lyhörda lärare*. (1.uppl.). Liber AB.

Johansson, T. (2017). *Sociala relationer och samspel i förskolan*. Liber AB.

Jonsdottir, F. (2007). *Barns kamratrelationer i förskolan: Samhörighet, tillhörighet, vänskap, utanförskap*. (Malmö Studies in Educational Sciences No. 35)

[Doktorsavhandling, Malmö Universitet]. <http://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404411/FULLTEXT01.pdf>

Jonsson, A. (2016). Förskollärares kommunikation med de yngsta barnen i förskolan: med fokus på kvalitativa skillnader i hur ett innehåll kommuniceras. *Tidsskrift för nordisk barnehageforskning*, 12 (1), 1–16. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:916266/FULLTEXT01.pdf>

Kim, J. (2014). "You Don't Need to Be Mean. We're Friends, Right?": Young Korean-American Children's Conflicts and to Friendship. *Journal of Early Childhood Research*, 12(3), 279–293. <http://dx.doi.org/10.1177/1476718X14538591>

Ljungblad, A-L., & Rinne, I. (2020). Pedagogisk takt synliggör komplexiteten i läraryrkets relationella dimension. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, (6), 158–173.
<https://pedagogikkogkritikk.no/index.php/ntpk/article/view/1883/4669>

Läroplan för förskolan: Reviderad 2018. (2018). Skolverket.
https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplan-lpfo-18-for-forskolan?fbclid=IwAR3sIjTyinOiQsPacOCvBzyaIRRNAPUJkUT1wqyE-yUe_uUq6GmbvhHWFPO

Salminen, J., Hännikainen, M., Poikonen, P-L., & Rasku-Puttonen, H. (2013). Teachers' contribution to the social life in Finnish preschool classrooms during structured learning sessions. *Early Child Development and Care*, 184(3), 416–433.
<https://www-tandfonline-com.ep.bib.mdh.se/doi/full/10.1080/03004430.2013.793182>

Skånfors, L. (2013). *Barns sociala vardagsliv i förskolan*. (Karlstad University Studies 2013:32) [Doktorsavhandling, Karlstad Universitet]. [http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:640004/FULLTEXT01.pdf%20\[2021-%2011-17](http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:640004/FULLTEXT01.pdf%20[2021-%2011-17)

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

BILAGA 1 – MISSIVBREV

Information om studie om förskollärares arbete med relationellt lärande i förskolan

Hej!

Vi heter Mikaela och Camilla och är studenter från förskolläraryrket på Mälardalens Universitet. Just nu skriver vi vårt självständiga arbete där vi ska utföra en studie i förskolepedagogik.

Ämnesområdet för studien är relationellt lärande och studiens syfte är att bilda kunskap om förskollärares arbete med barns relationer i förskolan.

Vi finner det viktigt att studera då forskning visar att goda relationer ger positiva effekter ur ett livslångt perspektiv.

Vi kommer att använda oss av intervju som metod. På grund av den pågående pandemin och utifrån dina förutsättningar är det upp till dig om intervjun sker digitalt via teams/zoom eller om intervjun ska ske på plats.

Vi undrar nu om du som förskollärare vill vara med och delta i intervjun

Studien kommer att genomföras som en intervju på ca 30 minuter och kommer att ljudinspelas.

Under arbetet med studien kommer vi att utgå från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Det innebär att ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du har rätten att när som helst under intervjun avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig. Det insamlade materialet kommer förvaras på ett säkert sätt och ingen obehörig kommer att ha tillgång till uppgifterna. När studien är godkänd kommer allt datamaterial att raderas.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens universitet som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva där du kan ta del av uppsatsen.

Har du frågor eller funderingar kring studien får du gärna kontakta oss.

Mikaela Fridh

xxxxxxx@student.mdu.se

07x-xxxxxxx

Camilla Marcusson

xxxxxxx@student.mdu.se

07x-xxxxxxx

Handledare: Kristina Jonsson

xxxxxxx@mdu.se

02x-xxxxxx

Tack på förhand för din medverkan. Med vänliga hälsningar// Mikaela och Camilla.

Västerås 2022-03-30

BILAGA 2 – INTERVJUGUIDE

Bakgrundsfrågor

1. Hur länge har du arbetat som förskollärare?
2. När tog du din examen?
3. Vilken ålder är det på barnen i den barngrupp du arbetar i?

Frågor

1. Vad är dina tankar om barns relationer här på förskolan?
2. Hur tycker du en bra relation mellan barnen ser ut?
3. Hur arbetar du med relationer mellan barn här på förskolan?
4. Vilka möjligheter ger ni barnen för att de ska kunna ingå i samspel med andra barn?
5. Vilka förutsättningar har du för att kunna erbjuda barnen att samspela med andra barn?
6. Vad tänker du att goda kamratrelationer kan ge barnen?
7. Hur arbetar du med konflikter som uppstår mellan barnen?
8. Hur tycker du en bra relation är mellan dig och ett barn?
9. Hur arbetar du med din relation till barnen?
10. Hur går du till väga för att förbättra din relation till ett barn där relationen inte är som du tänkt dig?
11. Vilka förutsättningar har du för att förbättra relationen till barnen?
12. Vad tänker du att en god relation till barnen kan ge?
13. Hur agerar du om du märker att ett barn hamnar i utanförskap?
14. Har du någon erfarenhet där ett barn hamnat i utanförskap, kan du i sådana fall beskriva vad ni gjorde och hur det gick för barnet?
15. Har du fått någon form av fortbildning om relationellt lärande under din tid som förskollärare?
- (vid svar JA) Har du fått någon användning av denna utbildning under ditt arbete och i sådana fall hur?